

BUDAPEST FŐVÁROS LEVÉLTÁRA
1139 Budapest, Teve utca 3-5.; ☎: 298-7500
1554 Budapest, Pf.: 41; fax: 298-7555

Beszámoló
a Nemzeti Kulturális Alapprogram Közgyűjtemények Kollégiuma által
IV. Szakmai, módszertani kiadványok előkészítéséről szóló,
A Fővárosi Tanács, a Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottsága és szakigazgatási szervei
intézménytörténete 1983–1990 című levéltári segédlet közzététele. (II. ütem) c.
pályázatunk megvalósításáról

Altéma kódszáma: 3512

A főváros szocialista kori történetének kutatásához elengedhetetlen a Fővárosi Tanács és szakigazgatási szervei anyagának tanulmányozása. Az utóbbi években a korszak kutatóinak száma jelentősen megnőtt, ennek ellenére a tanácsi intézményrendszer történetét teljes körűen feldolgozó munka még nem készült.

Ez főként arra vezethető vissza, hogy a Fővárosi Tanács, a Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottsága ülésjegyzőkönyvei darabszinten rendezettek, mikrofilmezésre előkészítésük és a hozzájuk kapcsolódó napirendi jegyzékek egy korábbi NKA-pályázat támogatásának köszönhetően készültek el. Az ülésjegyzőkönyvek mikrofilmezése megtörtént, az iratanyag előkészítettsége miatt már digitalizálásra is alkalmas. E pályázattal egyidejűleg szintén az NKA támogatásával készült el a Fővárosi Tanács, a Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottsága és szakigazgatási szervei archontológiája II. ütem, ami a tanácstagok, VB-tagok és tisztségviselők, továbbá az osztályvezetők testületi tagságának, illetve hivatalviselésének idejét tartalmazza.

A kötetben szereplő szakigazgatási szervek levéltárba került iratanyaga már középszinten rendezett. A további szakszerű rendezési munkákat azonban lényegesen elősegíti és gyorsítja a fővárosi közigazgatás korabeli szervezeti felépítésének rekonstruálása. A fővárosi tanácsi iratanyagot feltáró munka következő fázisa tehát a további rendezési feladatokat elősegítő, továbbá a kutatóknak az iratanyagban való eligazodását megkönnyítő szervezettörténeti segédletek elkészítése.

Az 1950-től – a tanácsi igazgatás bevezetésétől – 1970-ig terjedő időszak tekintetében eddig *A tanácsigazgatás szervei 1950–1970 (Főszerk.: Müller Veronika. Bp., 1988.)* című kötet, illetve Rózsa Miklós *A fővárosi tanácsi igazgatás szervezete és annak változásai 1947–1966.* című kézírata segítette a kutatók, valamint a levéltárosok munkáját. Az 1971. évi I. törvény újszerűen fogalmazta meg a tanácsok helyét, szerepét az állami szervek rendszerében, hatására a tanácsok feladatkörében és szervezeti felépítésében is nagy átalakítások történtek. Mivel a korszakra vonatkozó, a fővárosi tanácsi szervekkel foglalkozó és a fenti két kötet kvalitását elérő feltáró munka eddig nem született, ezért égetően fontosnak tartottuk az említett két munka folytatását: a tanács szervezetében 1970 után bekövetkezett változások bemutatását – egészen a rendszerváltozásig.

A munka megvalósítását két ütemben valósítottuk meg. Az I. ütemben az 1971–1982 közötti, a II. ütemben az 1983–1990 közötti időszakot tártuk fel.

A kötet struktúráját a tanács hierarchikus rendjének alapul vételével alakítottuk ki. A Fővárosi Tanács, a Fővárosi Tanács VB, illetve a Fővárosi Tanács VB szakigazgatási szerveinek működését meghatározó jogszabályokat, megalakulásuk dátumát, hatáskörüket, belső szervezeti felépítésüket, esetleges átalakulásuk vagy megszűnésük időpontját mutattuk be. A munka a vonatkozó jogszabályok, a szervezeti és működési szabályzatok, ügyrendek, munkatervek és munkabeszámolók feltárásán és feldolgozásán alapult. Emellett az egyes szakigazgatási szerveknél kitérünk azok Budapest Főváros Levéltárába került iratanyagának évkörére, jellegére, tartalmi jellemzőire is, jelentősen megkönnyítve a tanácsi iratanyagban való további kutatást. A kötetben külön fejezet tartalmazza a tanácsi szervezet működésére vonatkozó jogszabályok, előírások gyűjteményét. A kötet a tárgyalt szerveknek a BFL-be került iratanyagáról is tájékoztatást tartalmaz. A segédlet használatát rövidítésjegyzék is segíti.

A kötet tartalomjegyzéke:

Bevezetés	4
A tanácsi szervezet működését szabályozó jogszabályok, előírások	5
A Tanács	23
A Tanács bizottságai	31
A Végrehajtó Bizottság	39
A tanácselnök és helyettesei	47
A Végrehajtó Bizottság titkára	54
A Végrehajtó Bizottság szakigazgatási szervei	57
Beruházási Főosztály	57
Budapesti Testnevelési és Sporthivatal	61
Egészségügyi Főosztály	64
Fővárosi Kerületek Hivatala	75
Gazdasági Hivatal	76
Igazgatási Főosztály	82
Ingtatlankezelési és Építési Főigazgatóság	92
Ipari és Mezőgazdasági Főosztály	99
Kereskedelmi Főosztály	105
Közmű- és Mélyépítési Főigazgatóság	123
Lakásügyi Főosztály	127
Művelődésügyi Főosztály	130
Pénzügyi Főosztály	140
Személyzeti és Oktatási Főosztály	143
Tervgazdaság és Munkaügyi Főosztály	146
Titkárság	151
Városrendezési és Építészeti Főosztály	159
Összegzés	171
Rövidítésjegyzék	177

A kiadvány elkészítéséhez felhasznált levéltári források adatai:

- BFL XXIII.101.a Budapest Fővárosi Tanács tanácsülési jegyzőkönyvei (1,80 ifm)
- BFL XXIII.102.a Budapest Fővárosi Tanács VB-ülési jegyzőkönyvei (6,84 ifm)
- BFL XXIII.103.a Budapest Fővárosi Tanács Titkárságának iratai (20,04 ifm)
- BFL XXIII.106 Budapest Fővárosi Tanács Igazgatási Osztályának iratai (15,44 ifm)

A program megvalósításának adatai:

Kezdő időpont: 2014. január 2.

Befejező időpont: 2014. szeptember 30.

A kötet összeállításában – munkaidőn túli munkavégzésben – a tanácsi iratok referenciájának munkatársai vettek részt, akik az iratanyag mellett hosszú ideje dolgozó, azt a gyakorlati munka során alaposan megismerő, részben kiadványszerkesztésben és tudományos publikálásban is jártas levéltárosok.

A megvalósítás eredményesnek tekinthető, hiszen az összes kitűzött célt elérte, a feltárássra kijelölt összes forrást áttekintettük, a kötetben az összes tervezett szerv, főosztály stb. elemzésre került.

Jelen pályázatunkon az NKA-tól 5 szerző személyi jellegű költségeire (szerzői tiszteletdíj) és annak járulékaire, illetve a kötet lektorálásával megbízott lektor tiszteletdíjára és járulékaire igénylünk támogatást összesen 497 200,- Ft összegben, melyből az NKA a 2014. október 24-ei ülésén 497 000,- Ft támogatást ítelt meg. Kifizetésre került 497 200,- Ft. (Szerzők: bruttó 72 000,- Ft + 17 496,- Ft járulék/fő; összesen 447 480,- Ft + 87 480,- Ft járulék, illetve lektor: bruttó 40 000,- Ft + 9720,- Ft járulék). A szerzői tiszteletdíj magában foglalja a feltáró munkát, az adatrögzítést és a kötet megírását is.

A munkában részt vett BFL-munkatársak:

1. Jung Eszter
2. Lakatos Ferenc
3. László Zsófia
4. Szeitz István
5. Varga Katalin

A lektorálást végző történész:

Vass Gergely Miklós

Budapest, 2014. szeptember 30.

Rác Attila

főosztályvezető

Lektori vélemény

A *Fővárosi Tanács, a Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottsága és szakigazgatási szervei intézménytörténete 1983–1990.* című levéltári segédlet az 1971 és 1982 közötti időszak szervtörténetét bemutató munka folytatása. A két mű segítségével válik a rendszerváltás időszakáig teljessé a Fővárosi Tanács intézményrendszerének és iratanyagának bemutatása. A két szervtörténet hiánypótló jellegű, mivel erről a korszakról korábban nem készült átfogó, a kutatókat a korabeli hatáskörök útvesztőjében eligazító segédlet.

A főváros szocialista kori történetének tanulmányozásához elengedhetetlen forrásanyagot képviselnek a Fővárosi Tanács és szervei által keletkeztetett iratok. Ennek ellenére korábban a Fővárosi Tanács szervezetét csak *A tanácsigazgatás szervei 1950–1970.* (Főszerk.: Müller Veronika. Bp., 1988.) című kötet, illetve Rózsa Miklós *A fővárosi tanácsigazgatás szervezete és annak változásai 1947–1966.* című kézírata mutatta be. Az 1971 után végbement mélyreható szervezeti átalakításokról és hatáskörváltozásokról azonban semmilyen összefoglaló nem állt rendelkezésre. Ezt pótolja az NKA Közgyűjtemények Kollégiuma támogatásával összeállított két szervtörténet, amelynek második, 1983 és 1990 közötti időszakot bemutató üteme zárult most le.

A segédlet Budapest Főváros Levéltárának hosszú évek óta a tanácsí iratanyag mellett dolgozó munkatársai (Jung Eszter, Lakatos Ferenc, dr. László Zsófia, Szeitz István és Varga Katalin) készítették, akik az iratanyag és a hozzá kapcsolódó kutatói igények legszakavatottabb ismerői.

A segédlet az előzményekből kiindulva végigveszi a Fővárosi Tanács, a Végrehajtó Bizottság és a szakigazgatási szervek felépítését, feladatkörét, az ezekben bekövetkező változásokat, illetve az egyes szakigazgatási szervek átalakítását, megszüntetését, összevonását. A kötet segítségével jól nyomon követhető az intézményrendszer története csakúgy, mint az egyes feladatkörök hovatartozása. A segédlet külön erénye a szervezeti és hatásköri változások jogszabályi hátterének bemutatása, a számos vonatkozó jogszabály és határozat pontos meghivatkozása. Az olvasó munkáját rövidítésjegyzék segíti.

A fentieknek megfelelően a segédlet közzétételét akár nyomtatott, akár online letölthető formában feltétlenül javaslom.

Budapest, 2014. szeptember 29.

Vass Gergely